

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, ECLI:CZ:NS:2010:25.CDO.4802.2008.1

Číslo: 69/2011

Právní věta:

Plněním povinného k rukám exekutora uskutečněným v době po vydání exekučního příkazu a před prohlášením konkursu na majetek povinného dluh povinného vůči oprávněnému zaniká za současného předpokladu, že usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.11.2010

Spisová značka: 25 Cdo 4802/2008

Číslo rozhodnutí: 69

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Exekuce, Odpovědnost státu za škodu

Předpisy: § 13 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 47 předpisu č. 120/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 11. 10. 2007 zamítl žalobu na zaplacení částky 734 400 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o nároku žalobce na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem soudní exekutorky JUDr. J. T., jež mu jako oprávněnému v exekuci nevydala plnění poskytnuté povinnou. Soud vyšel ze zjištění, že žalobce uzavřel dne 19. 3. 2003 s JUDr. J. T. smlouvu o provedení exekuce, po podání návrhu na nařízení exekuce k vymožení částky 360 000 Kč s příslušenstvím povinná složila na účet exekutorky JUDr. J. T. částku ve výši 879 433 Kč. Na základě odvolání povinné proti usnesení soudu prvního stupně o nařízení exekuce bylo toto usnesení odvolacím soudem zrušeno a věc byla soudu prvního stupně vrácena k dalšímu řízení. V jeho průběhu byl na majetek povinné prohlášen konkurs a následně na žádost správce konkursní podstaty exekutorka vydala přijaté plnění zpět do konkursní podstaty povinné. O nařízení exekuce bylo pak znovu rozhodnuto 13. 4. 2006. Soud dospěl k závěru, že postup exekutorky byl správný, neboť před právní mocí usnesení o nařízení exekuce nebyla oprávněna plnění přijaté od povinné vydat oprávněnému. Nejsou proto splněny podmínky odpovědnosti státu za škodu, jež spočívají v neuhrazené pohledávce žalobce, neboť nebyl prokázán nesprávný úřední postup (§ 13 zákona č. 82/1998 Sb.).

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 15. 5. 2008 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Po zopakování dokazování se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že předpoklady odpovědnosti státu podle zákona č. 82/1998 Sb. splněny nebyly. Poté, co 31. 3. 2003 byla nařízena exekuce na majetek povinné k vymožení částky 360 000 Kč s příslušenstvím, složila povinná v době mezi 22. 8. 2003 a 15. 9. 2003 na účet exekutorky 879 433,10 Kč, z níž 734 400 Kč připadalo na nárok oprávněného a 145 033,10 Kč na náklady exekuce dle příkazu k jejich úhradě. K odvolání povinné bylo usnesení o nařízení exekuce odvolacím soudem dne 30. 1. 2004 zrušeno a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení; o nařízení exekuce bylo opětovně rozhodnuto 13. 4. 2006 s právní mocí 1. 5. 2006. Na majetek povinné byl dne 21. 9. 2004 prohlášen konkurs a na žádost správce konkursní podstaty ze dne 12. 10. 2004 exekutorka vydala do konkursní podstaty plnění přijaté od povinné. Odvolací soud dovodil, že ode dne doručení usnesení o nařízení exekuce byla exekutorka v souladu se zákonem nejen oprávněna, ale i povinná ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 exekučního řádu činit i bez návrhu úkony směřující k jejímu provedení, a to až do doby, než exekuce skončí vynuceným splnění povinnosti nebo jiným zákonným způsobem. Vydání exekučního příkazu k zajištění majetku povinné, příkazu k úhradě nákladů exekuce a přijetí plnění od povinné byly činnosti řádně provedené po doručení usnesení o nařízení exekuce, jež směřovaly k provedení nuceného výkonu exekučního titulu a byly provedeny plně v souladu se zákonem. Exekutor dle § 47 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „ex. ř.“), po doručení usnesení o nařízení exekuce a posouzení, jakým způsobem bude exekuce provedena, vydá exekuční příkaz ohledně majetku, jenž má být exekucí postižen. Exekuce se dle § 47 odst. 2 ex. ř. provede poté, co usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci. Exekutor pověřený provedením exekuce je tedy oprávněn majetek povinného exekučními příkazy zajistit, avšak teprve po právní moci usnesení o nařízení exekuce je oprávněn zajištěný majetek realizovat, tj. jeho zpeněžením uspokojit pohledávku oprávněného. V době po doručení usnesení o nařízení exekuce ze dne 31. 3. 2003 byla exekutorka oprávněna činit úkony k zajištění majetku povinné, nebyla však oprávněna před právní mocí usnesení o nařízení exekuce vydat oprávněnému jakékoli plnění získané z majetku povinné. Poté, co usnesení o nařízení exekuce bylo odvolacím soudem zrušeno, došlo k odpadnutí právního důvodu plnění poskytnutého povinnou. Vzhledem k tomu, že ke dni prohlášení konkursu na majetek povinné bylo toto plnění majetkem náležejícím do podstaty, byl postup exekutorky, která je na základě výzvy správce konkursní podstaty vydala, zcela v souladu se zákonem.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání z důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Za otázku zásadního právního významu označil, zda plnění dobrovolně poskytnuté povinným k rukám pověřeného soudního exekutora před právní mocí usnesení o nařízení exekuce zůstává majetkem povinného a zda soudní exekutor je povinen toto plnění zadržet a oprávněnému je vydat až po právní moci usnesení o nařízení exekuce, zda dobrovolné plnění k rukám soudní exekutorky přešlo do vlastnictví oprávněného, a zda „poté, kdy soudní exekutor upustí podle § 46 odst. 3 ex. ř. od provedení exekuce před právní mocí usnesení o nařízení exekuce a oznámí to soudu a dalším subjektům, má přesto v exekuci pokračovat, inkasované plnění zadržet a teprve po právní moci usnesení o nařízení exekuce provést (realizovat) exekuci způsobem, spočívajícím ve vydání zadrženého plnění oprávněnému“. Dovolatel namítá, že titulem pro plnění povinného je samotný exekuční titul a nikoli „abstraktní fakt (nepravomocného) nařízení exekuce“. Povinný je oprávněn kdykoli v průběhu exekučního řízení splnit povinnost uloženou exekučním titulem, přičemž dojde-li k uspokojení oprávněného, tj. dojde-li k přechodu poskytnutého dobrovolného plnění do majetku oprávněného, je následně upuštěno od provedení exekuce. S poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 404/2004](#) uvádí, že exekutorka byla oprávněna dobrovolné plnění uložené exekučním titulem od povinné přijmout, a to s účinky splnění vymáhané povinnosti, což znamená, že přijaté plnění přešlo do majetku oprávněného. Dovojuje, že za situace, kdy exekutorka přijala dobrovolné plnění od povinné a následně v souladu s ustanovením § 46 odst. 3 ex. ř. oznámila ukončení exekuce, přestalo být rozhodné „zda vůbec a kdy“ nastane právní moc usnesení o nařízení

exekuce, neboť splněním povinnosti uložené exekučním titulem odpadly podmínky pro nařízení exekuce. Soudní exekutorka se dopustila nesprávného úředního postupu a způsobila dovolateli škodu tím, že přestože převzala plnění od povinné, čímž toto plnění přešlo do majetku dovolatele, vydala je bez součinnosti s ním protiprávně do konkursní podstaty povinné. Navrhl, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázky, jež má zásadní právní význam pro rozhodnutí v dané věci, ale i z hlediska rozhodovací činnosti soudů (§ 237 odst. 3 o. s. ř.), a to, zda v případě dobrovolného plnění povinným k rukám pověřeného soudního exekutora je povinností soudního exekutora vydat je oprávněnému i před právní mocí usnesení o nařízení exekuce. Dovolání není důvodné, neboť tato otázka byla odvolacím soudem vyřešena správně a v souladu s dosavadní judikaturou. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 15. 5. 2008, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12. čl. II zákona č. 7/2009 Sb.).

Vady řízení uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnosti) ani jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, v dovolání namítány nejsou a z obsahu spisu nevyplývají.

Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v exekučním řádu (§ 47 odst. 1, věta druhá, ex. ř.). Podle § 47 odst. 2 ex. ř. exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Podle exekučního příkazu se exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce.

Jak Nejvyšší soud uvedl v usnesení ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. [29 Cdo 339/2008](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí pod č. 64, ročník 2009, zákon neváže vydání exekučního příkazu na právní moc usnesení o nařízení exekuce. Stanoví, že exekutor vydá exekuční příkaz poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce a poté, co posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena (§ 47 odst. 1, věta první, ex. ř.). S vydáním exekučního příkazu jsou spojena (vedle uložení konkrétních příkazů, zákazů a výzev povinným a dotčeným osobám) významná dispoziční omezení povinného (srov. § 47 odst. 4 ex. ř.), která se předtím neuplatní. V praxi je proto pravidlem, že exekutor vydá exekuční příkaz, jakmile mu bude doručeno usnesení o nařízení exekuce, tedy ještě předtím, než toto usnesení nabude právní moci.

Z ustanovení § 47 odst. 2 ex. ř. vyplývá, že provést exekuci, tj. plnění získané od povinného předat či vyplatit oprávněnému, je exekutor oprávněn až poté, co usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci. Do té doby může podnikat kroky v rámci exekučního řízení, může od povinného přijmout plnění podle exekučního titulu, nikoliv však provést exekuci, tj. plnění předat či vyplatit oprávněnému.

Námítka dovolatele, že danou věc je třeba posuzovat v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 404/2004](#), z něhož plyne, že dobrovolné plnění povinného exekutorovi v rámci exekučního řízení má účinky splnění této povinnosti, není důvodná. Nejenže v tomto rozhodnutí byla řešena poněkud jiná právní otázka (zda po zahájení exekučního řízení pro vymožení peněžitého plnění má oprávněný povinnost poskytnout povinnému součinnost potřebnou pro dobrovolné zaplacení vymáhané částky a zda neposkytnutí této součinnosti způsobuje jeho prodlení podle ustanovení § 522 obč. zák.), nejde v případě dovolatele o tentýž skutkový podklad a o tentýž právní stav. Zásadním a

podstatným rozdílem je, že zatímco v citovaném rozhodnutí vycházely právní úvahy o splnění dluhu ze situace, že exekuce byla pravomocně nařízena, v nyní projednávané věci bylo plnění povinné poskytnuto exekutorce a následně vráceno do konkursní podstaty za stavu, že zde nebylo pravomocné usnesení o nařízení exekuce.

Otázka okamžiku, v němž je splněn dluh povinného, který v rámci exekuce plnil soudnímu exekutorovi, je řešena v rozhodnutí uveřejněném pod R 66/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek se závěrem: jestliže dlužník zaplatil v rámci exekučního řízení do rukou soudního exekutora část dluhu, nemá věřitel právo na úroky z prodlení ze zaplacené částky. Tento závěr vychází z úvahy, že prodlení exekutora s předáním částky, kterou přijal od povinného, oprávněnému je věcí vnitřního vztahu mezi nimi a nemůže jít k tíži povinného, který dluh splnil. Pokud dlužník v rámci exekuce učinil jednostranný právní úkon, kterým poskytl věřiteli předmět plnění s úmyslem splnit svůj dluh, a exekutor plnění přijal jako osoba oprávněná plnění jménem věřitele přijmout, jeho dluh v rozsahu poskytnutého plnění zanikl. K tomuto závěru se Nejvyšší soud opakovaně přihlásil, např. v rozhodnutích sp. zn. [32 Cdo 3594/2007](#), sp. zn. [29 Cdo 2859/2009](#).

Závěr, že platba povinného exekutorovi je plněním vymáhané pohledávky s tím důsledkem, že zaplacením dluhu na účet exekutora dluh povinného vůči oprávněnému zaniká, se však uplatní toliko za situace, že se tak stalo v rámci pravomocně nařízené exekuce.

Plněním povinné k rukám exekutorky JUDr. J. T. v době předtím, než byla exekuce pravomocně nařízena, její dluh vůči oprávněnému nezanikl. Soudní exekutorka po vydání usnesení o nařízení exekuce přijala sice od povinné finanční plnění, avšak usnesení o nařízení exekuce bylo následně odvolacím soudem zrušeno a věc byla soudu prvního stupně vrácena k dalšímu řízení a o nařízení exekuce bylo opětovně rozhodnuto 13. 4. 2006 s právní mocí k 1. 5. 2006. V době před právní mocí usnesení o nařízení exekuce nebyla exekutorka dle § 47 odst. 2 zák. č. 120/2001 Sb. oprávněna provést exekuci, tj. vyplatit peníze oprávněnému. Jestliže v době, kdy usnesení o nařízení exekuce bylo zrušeno a na majetek povinného byl prohlášen konkurs, vydala zadržovanou peněžní částku správci konkursní podstaty, postupovala v souladu se zákonem.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska námitek v dovolání správné, dovolací soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243 odst. 2, věty první před středníkem, o. s. ř. zamítl.

**) Proti rozsudku Nejvyššího soudu byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 475/11.*